

+
مقدمه

مسئله شرق‌شناسی و نقد آن امروزه شاید بیش از هر چیز نام ادوارد سعید و کتاب جنجال آفرینش را به ذهن متبادر سازد، اما نباید این نکته را از یاد برد که پیش و پس از او نیز نقدهایی نسبت به شرق‌شناسی انجام گرفته است که به دلایل گوناگون تاکنون مطلب قابل توجهی دربارهٔ این نوع نقدها به زبان فارسی در دسترس نیست. البته نمی‌توان منکر شد که هیچ اثری به اندازهٔ کتاب ادوارد سعید در پایه‌گذاری مطالعات پسااستعماری اثرگذار نبوده است، اما این نکته را نیز نمی‌توان از نظر دور داشت که سعید در نقدهایش از کسانی دیگر همچون انور عبدالملک، جامعه‌شناس مصری، و مقالهٔ مهمش با عنوان «شرق‌شناسی در بحران» اثر پذیرفته است و این تأثیر، آنجا که سعید از رابطهٔ شرق‌شناسی و استعمار سخن می‌گوید، کاملاً هویداست.

اما به عنوان یک نمونه از نقدهایی که پس از ادوارد سعید نسبت به شرق‌شناسی انجام گرفته است می‌توان از نقد محمود شاکر ابوفهر، محقق، شاعر و ادیب مصری، و کتابش با عنوان رسالهٔ فی الطريق‌الی

محمود شاکر و نقد مستشرقان

مسئلهٔ روش و امکان یا امتناع شرق‌شناسی